

Dohrmann (FP):

Fremskridtspartiet er enig med hr. Alfred Hansen i, at økonomiske forhold, altså om man kommer fra et bedrestillet eller et lidt dårligere stillet hjem, ikke skal være afgørende for, om unge mennesker skal have en uddannelse. Men jeg synes, det er helt fantastisk, når hr. Alfred Hansen siger, at ingen – ingen – som søger om uddannelsesstøtte, skal kunne nægtes den, for det var faktisk det, hr. Alfred Hansen sagde. Nu ved jeg tilfældigvis, at hr. Alfred Hansen også er skolelærer. Mener han ikke, at man gør de unge mennesker en bjørnetjeneste ved at lokke dem ind i en uddannelse, som det viser sig at der intet behov er for bagefter? Og er det i realiteten ikke skolelærernes interesser, hr. Alfred Hansen varetager, mere end elevernes?

Første næstformand (Enggaard):

Jeg har under tidligere debatter betonet, at det er skik i folketinget, at man ikke debatterer på baggrund af medlemmernes stillinger, men alene på baggrund af deres synspunkter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketings beslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at forslagene henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketings beslutning om uddannelsesaktiviteter for indvandrere.

[Af Steen Folke (VS) og Tyroll (VS)].

(Beslutningsforslag nr. B 5. Fremsat 20/10 81).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):**

Venstresocialisterne har genfremsat det forslag til folketings beslutning om uddannelsesaktiviteter for indvandrere, som de fremsatte i sidste samling, men som dengang ikke nåede at blive færdigbehandlet.

Under førstebehandlingen i sidste samling gav jeg udtryk for min sympati for en række af de tanker, som ligger bag forslaget. Jeg mente imidlertid ikke, at vi på daværende tidspunkt kunne binde os til en udvikling efter nogle ganske bestemte modeller eller ganske bestemte retningslinjer, og jeg har stadig den opfattelse. Men jeg vil godt benytte denne lejlighed til at nævne, hvad der er sket, siden vi havde forslaget til førstebehandling sidst.

Af ændringer af betydning for undervisningsområdet, der er gennemført i det forløbne år, kan jeg pege på, at der er sket en ændring af reglerne om tildeling af bloktilskud, således at kommuner med mange indvandrere får særlige tilskud, og der er desuden med virkning fra 1. august i år gennemført en ændring af reglerne om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever, således at kommunerne får større mulighed for at fordele de fremmedsprogede elever på forskellige skoler i kommunen.

Endvidere er reglerne om elevtallet i modtageklasserne ændret, og der er udsendt vejledende retningslinjer om særlige foranstaltninger for fremmedsprogede børn i børnehaveklasser. Samtidig er det blevet understreget, at der ikke efter de gældende regler er mulighed for at begrænse elevernes ugentlige timetal til 15 timer i hele sprogundervisningsperioden.

Jeg kan herudover oplyse, at regeringen vil søge oprettet to særlige hold til læreruddannelsen, hvor pladserne skal tilbydes indvandrere. Jeg har søgt om finansudvalgets tilslutning til denne plan.

Jeg skal herefter føje nogle kommentarer til de enkelte punkter i beslutningsforslaget og så i øvrigt henvise til det ganske fyldige belysende materiale, som blev tilvejebragt i sidste samling gennem ministeriets besvarelse af en lang række spørgsmål fra uddannelsesudvalget.

Ifølge punkt 1 i forslaget til beslutning skal der på daginstitutionsområdet indføres særlige regler for indvandrerbørn.

[Undervisningsministeren]

Jeg er af den opfattelse, at vi ikke vil gavne indvandrerens almene situation ved at give dem væsentlig bedre vilkår end danske, men det er en selvfølge, at der skal sikres indvandrerbørn samme vilkår som danske børn.

Med hensyn til voksenarbejdere, der taler barnets sprog, oplyses det af socialministeriet, at der ikke har vist sig noget generelt ønske fra forældreside herom, men at kommunerne i øvrigt har mulighed for at ansætte sådanne medarbejdere.

For så vidt angår folkeskolen er der af en arbejdsgruppe i folkeskoledirektoratet udarbejdet en redegørelse om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever, og i redegørelsen foreslås der en udbygning og forbedring af den gældende model for folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever. Redegørelsen, der blev udsendt i foråret og samtidig også tilstillet folketingets uddannelsesudvalg, har netop været til behandling i uddannelsesrådet for grundskolen. Jeg har sent i går modtaget udtalelsen fra grundskolerådet, men har selv sagt ikke haft nogen mulighed for at tage stilling til den med den korte tid, der har været til rådighed.

Med hensyn til den under punkt 3 i forslaget nævnte opgavefordeling mellem stat og kommune vil jeg blot sige, at jeg mener, at forslaget stort set svarer til den opgavefordeling, vi har i dag. Jeg er dog ikke enig i bemærkningen om, at de initiativer, der tages, har en spredt og tilfældig karakter.

Hvad angår ungdomsuddannelserne, har der hidtil kun været ret få indvandrere blandt ansøgerne, men tilgangen af unge indvandrere til EFG-uddannelserne synes dog nu at være stigende. Jeg er enig med forslagsstillerne i, at unge indvandrere ligesom andre unge bør have rimelig mulighed for fortsat skoleuddannelse og videregående uddannelse.

For så vidt angår EFG-uddannelsen indgår det i de kursus- og læreplaner, der eksisterer, at undervisningen tilrettelægges efter elevernes forudsætninger, og der er derfor ingen grund til at indføre særbestemmelser for indvandrere. Vanskeligheder i den faglige undervisning kan desuden afhjælpes ved specialundervisning.

For gymnasiet og HF gælder det, at der allerede efter de gældende bestemmelser gives støtteundervisning på kursus til højere

forberedelseksamen, herunder støtteundervisning i dansk af fremmedsprogede elever.

For så vidt angår gymnasiet er der planer om forsøg specielt vedrørende elever med læseproblemer, og unge indvandrere med problemer i dansk vil kunne indgå i denne sammenhæng.

Jeg er enig i, at der er behov for at forbedre mulighederne for at etablere danskundervisning for voksne indvandrere. Det bør endvidere overvejes, om de forskellige tilbud om undervisning af indvandrere, der foreligger i dag, i højere grad kan samordnes. I regeringens indvandrerudvalg er vi overordentlig opmærksomme på disse problemer, og det forventes, at der i nær fremtid bliver taget stilling til, hvordan man skal komme videre i bestræbelserne for at forbedre undervisningstilbuddene til de voksne indvandrere.

Af den beretning, folketingets uddannelsesudvalg afgav om behandlingen af beslutningsforslaget i sidste samling, fremgår det, at det ligger et flertal af medlemmerne i udvalget stærkt på sinde, at indvandrerne sikres en integration i vores samfund, en integration, som respekterer deres kulturelle særpræg. Jeg er helt enig i, at dette må være målet for de særlige uddannelsesaktiviteter, vi iværksætter over for indvandrere.

Men selv om jeg, som det fremgår af det, jeg har sagt her, og også af det, jeg sagde i sidste samling, kan gå ind for en række af de tanker, der ligger bag beslutningsforslaget, føler jeg mig langt fra sikker på, at målet bedst nås ved at følge de retningslinjer, som angives i beslutningsforslaget som helhed, og jeg kan derfor ikke gå ind for det fremsatte forslag til folketingsbeslutning.

Jytte Andersen (S):

Det forslag, som VS har fremsat, og som vi nu har til behandling, er en genfremsættelse, som ministeren understregede det, fra sidste samling, og allerede ved den lejlighed var der mange positive tilkendegivelser fra flere partier og især fra socialdemokratiet. Vi er meget enige i intentionerne i forslaget, bortset fra den holdning, der ligger i forslagens punkt 2, som siger noget om, at folkeskolens undervisning i vid udstrækning skal foregå på indvandrerbørnenes eget sprog. Det vil efter vores opfattelse betyde, at indvandrer-

[Jytte Andersen]

børnene isoleres i forhold til danske børn og det fællesskab, der er i en skoleklasse.

Men forslaget omhandler jo kun en lille del af det samlede indvandrerproblem, og vi havde for et år siden en meget grundig debat om de problemer, der har at gøre med indvandrerne. Statsministeren understregede i sin åbningstale, at regeringen arbejder videre med indvandrerspørgsmålet på grundlag af den debat, vi havde i tinget sidste år, og han tilføjede, at der i år ville være grundlag for en fornyet debat.

Jeg vil gerne understrege, at i den socialdemokratiske gruppe har vi den opfattelse, at det er på høje tid, der bliver tilrettelagt en samlet indvandrerpolitik, og socialdemokratiet har netop udarbejdet et egentligt indvandrerpolitisk program, som udsendes i disse dage. Det er det grundlag, vi ønsker at indvandrerpolitikken skal tilrettelægges på, og jeg vil tillade mig at citere fra dette program:

»For at sikre alle lige uddannelsesmuligheder skal der sættes på aktiviteter, der sikrer, at alle lærer at beherske sproget dansk.

Samarbejdet mellem indvandrere og danskere bør være funktionelt i det daglige samvær, og indvandrerbørn og danske børn skal derfor arbejde sammen i den enkelte classes fællesskab i folkeskolen. Det skal ske ved en særlig pædagogisk indsats med følgende formål:

At sikre, at børnene får reelle muligheder for at forstå det danske samfund og for at finde en placering, der er helt på linje med danske børn.

At udvikle børnenes forståelse for og indsigt i den kultur og det sprog, som er deres forældres, for at forebygge den oplevelse af rodløshed, der kan følge af følelsen af ikke at have tilhør nogen steder.

At øge den almindelige indsigt blandt alle i indvandrernes særlige vilkår og kulturelle særpræg.

Modersmålsundervisningen bør derfor styrkes på en sådan måde, at undervisningen organiseres i tæt tilknytning til folkeskolen. Men det må også gøres klart over for indvandrerfamilien, at det betyder en forøget indsats, også tidsmæssigt, hvis den vil bevare forståelsen for hjemlandets kultur – også hos børnene.«

Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til enkelthederne i VS' forslag, men henvise

til mine bemærkninger ved behandlingen i sidste samling.

Jeg vil dog gerne til slut understrege, at socialdemokratiet er positivt indstillet over for en del af det, der ligger i forslaget, men vi mener, det skal ses i sammenhæng med en samlet, overordnet indvandrerpolitik, som det i øvrigt også efter vores opfattelse haster med at få tilrettelagt.

Bundgaard Nielsen (V):

Venstres holdning til uddannelses- og kulturpolitik for indvandrere er den, at indvandrerne for det første skal søges integreret i det danske samfund og for det andet have tilbud om støtte til deres bestræbelser for at bevare deres egen kultur. Derfor har venstre kunnet tilslutte sig beretningen over dette forslag fra sidste samling, afgivet af uddannelsesudvalget den 27. maj 1981, hvori det hedder, at det ligger flertallet på sinde, at indvandrerne sikres en integration i vort samfund, som respekterer deres kulturelle særpræg.

For at fremme integrationen er det helt nødvendigt, at indvandrerbørnene lærer det danske sprog og går i dansk skole; ellers sikrer man dem heller ikke reelle muligheder for at tage imod senere uddannelses tilbud.

Den væsentligste støtte, samfundet kan yde indvandrerne i deres bestræbelser for at bevare deres egen kultur, er tilbuddet om modersmålsundervisning. At kunne tale, læse og skrive sit modersmål er betingelsen for at kunne få del i hjemlandets kultur, ja, sproget er i sig selv en væsentlig del af landets kultur. Modersmålet er også en væsentlig betingelse for, at indvandrerbarnet på et senere tidspunkt kan vende tilbage til sit fædreland. Balancen mellem integrationsbestræbelserne og bestræbelserne for at tilgodese det kulturelle særpræg er vanskelig, men venstre lægger væsentlig vægt på integrationen og forudsætter i øvrigt, at støtte til at bevare det kulturelle særpræg bygger på indvandrernes egne ønsker.

Enhver undervisning, der har sit udgangspunkt i integrationsønsker, må finde sted i den almindelige skoletid og så hurtigt som muligt og så vidt som muligt omfatte alle skolens almindelige fag.

Modersmålsundervisningen og undervisningen i historie, religion og andre af hjem-

[Bundgaard Nielsen]

landets kulturfag bør kunne henlægges til tidspunkter uden for den almindelige skoletid og bør som nævnt være tilbud.

Venstre kan fortsat tilslutte sig, at staten yder et særligt tilskud til de kommuner, der har store udgifter på grund af mange indvandrere, men vi må fastholde kommunernes ret til selvbestemmelse med hensyn til anvendelsen af midlerne på disse områder. Hvis kommunen vil give fripladser i daginstitutionerne til indvandrerbørn over 4 år, og hvis den vil tilknytte voksne, der taler børnenes sprog, skal den have lov hertil, men ikke være tvunget hertil. Derfor er venstre skeptisk over for dette forslag til folketingsbeslutning.

Karen Højte Jensen (KF):

Vi hørte fra ministerens side, at der arbejdes for at løse nogle af de problemer, der findes inden for uddannelsesområdet for vore indvandrere, og det mener jeg er positivt. Samtidig må jeg sige, at jeg har indtryk af, at der er bred politisk enighed om, at man må se at få løst nogle af problemerne.

Fra konservativ side mener vi, at indvandrere skal have de samme muligheder som danskerne, og de skal kunne integreres i det danske samfund, hvis de ønsker det. Men de må heller ikke afskæres fra muligheden for at vende tilbage til deres hjemland og fungere dér.

På uddannelsesområdet hersker der dog stor usikkerhed blandt både politikere og eksperter om, hvordan opgaverne bedst løses. Forskellige indvandrergrupper har også vidt forskellige ønsker. Nogle ønsker oprettelse af nationale klasser i folkeskolen med undervisning på modersmålet, andre ønsker at få børnene fordelt i så mange klasser som muligt, så integrationen lettes og børnene hurtigt lærer at tale dansk. Jeg er enig med ministeren i, at der ikke findes entydige modeller for, hvordan opgaverne bedst løses.

Forslaget fra VS har ikke en klar målsætning med hensyn til de fremmedes integrationsgrad, men jeg opfatter hensigten med forslaget som positiv, hvilket i øvrigt også fremgår af beretningen, som uddannelsesudvalget afgav ved slutningen af sidste folketingsamling.

Ser jeg på de enkelte punkter, er vi fra konservativ side betydelig mere skeptiske. Er det rimeligt at tilbyde indvandrerbørn gratis

ophold i daginstitutioner? Det kunne medføre en yderst negativ forskelsbehandling. Jeg finder i denne sammenhæng, at der må være samme vilkår for disse børn som for danske børn.

Vedrørende punkt 2 er det vanskeligt at præcisere, hvordan forholdet mellem modersmålsundervisning og undervisning i dansk skal være. Det sidste er dog en forudsætning for indlæring af andre fag, som igen er en forudsætning for muligheden for videre uddannelse efter folkeskolen. Og lad mig tilføje, hvilke vanskeligheder der yderligere eksisterer: mere end halvdelen af eleverne har som modersmål sprog, som ikke kan anvendes som undervisningssprog.

Jeg mener naturligvis, at indvandrerbørn og unge indvandrere skal have mulighed også for en videre uddannelse, og da tror jeg, det er vigtigt, at man giver mulighed for støtundervisning, eksempelvis på gymnasieniveau.

Jeg er enig i, at der må tilstræbes en bedre danskundervisning for voksne indvandrere. Dog må det siges, at spørgsmålet om indvandrernes problemer, herunder integrering i det danske samfund, ikke udelukkende kan ses ud fra en sproglig synsvinkel. Den kulturelle baggrund, også i relation til helt nære spørgsmål som omgangsformer, opførelse, normer m.v., er forskellig fra vores, og her drejer det sig om gensidig forståelse danske og fremmede imellem.

Vi vil fra konservativ side ikke låse os fast til nogen bestemt model, men vi vil i uddannelsesudvalget være med til yderligere at belyse problemerne.

Knud Lind (FP):

Årsagen til, at VS politisk kan bide regeringen i haserne, er desværre den, at regeringen ikke har haft nogen samlet indvandrerpolitik. Ministeren nævner lidt om bloktilskud og lidt om timeantal: 15 timer osv. Men til min glædelige overraskelse kunne den socialdemokratiske ordfører komme her i den ellefte time med et nyt oplæg fra socialdemokratiet. Jeg har desværre ikke haft lejlighed til at læse det igennem.

Beslutningsforslaget, som vi i dag har til behandling, leder tanken hen på Shakespeares ord i Hamlet: »To be or not to be«, at være eller ikke være. Sagt på en lidt anden

[Knud Lind]

måde: at blive dansk eller ikke blive dansk, det er problemet, som man må tage stilling til i forbindelse med undervisningen af udlændinge. Skik følge eller land fly. Sagt med andre ord: blive integreret i det danske samfund, først og fremmest ved at tilegne sig det danske sprog.

Hvis man ikke i undervisningen af udlændinge først og fremmest stiler måltrettet mod en integrering i det danske samfund, går det, som indvandrerne skriver i indvanderrapporten på side 19:

»De er blevet til en blanding med to halve sprog, med to halve kulturer og traditioner, med to halve identiteter . . . . De er blevet til to halve mennesker.«

Hvis ikke indvandrerbørn skal blive en speciel taberklasse eller et sprogproletariat, bør man i stedet for som anført i forslaget sætse først og fremmest på det danske sprog.

I Læsepædagogen nr. 2 af 1981, side 11, står der:

»Danskernes tolerancetærskel over for anderledes talende, og det gælder såvel dialekt- som accenttalende, er ganske lav.«

Det er således afgørende, at man sætser først og fremmest på det danske sprog fremfor på modersmålsundervisningen, som VS jo her har sætset meget hårdt på. Det er mit indtryk, at beslutningsforslaget er velmenende, men ikke helt tager højde for dobbeltsprogsproblemerne og slet ikke tager højde for modersmålsundervisningens pris i sin fulde konsekvens.

I socialstyrelsens rapport om indvandrerbørn kan man på side 11 læse om den risiko, som er forbundet med beslutningsforslaget. Der står på side 11:

»Der kan være risiko for, at indvandrerbørn, som i forvejen kommer fra splittede hjem, oplever sig som så splittede imellem to kulturer, to loyaliteter, at det kan medføre identitetskriser med alvorlige psykiske skader til følge, men det kan også give sig udtryk i manglende selvtillid, negativitet, aggressioner eller fejludviklinger.«

Det er mit indtryk, at VS op til kommunevalget forsøger sig med sin sædvanlige overbudspolitik uden skelen til prisen i en tid, hvor kommunerne på alle andre måder forsøger at spare. Når man så tænker på, at man allerede i forvejen i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning, § 11, skriver:

»Det påhviler kommunen at tilbyde fremmedsprogede elever, der er optaget i folkeskolen som undervisningspligtige, undervisning i deres modersmål, medmindre de undervises heri på anden måde.«

Hvordan ligger det så i øvrigt med indvandrernes motivation for at lære dansk? Ifølge Danske Kommuner nr. 18 er den fantastisk lille. Lederen af Ishøjs indvandrerkontor, Edith Tabassum, siger som svar:

»Vi lavede sidste år en undersøgelse over 120 tyrker fra 16 til 18 år, som alle var kommet inden for et par år, og som vi vidste ikke talte særlig godt dansk. Vi skrev til dem på tyrkisk, at vi nu i samarbejde med ungdomsskolen ville lave en klasse, hvor de kunne lære så meget dansk, at de kunne få en 9. klasses afgangsprøve i dansk. Der meldte sig én. Så skrev vi én gang til – så fik vi fem, deraf var to pakistanere. Vi fik en klasse op at stå med de 5-6 stykker, men motivationen var ikke stor. Man betragter Tyrkiet som et kommende stort land, det bliver det tyrkiske sprog, som vinder overalt, man er meget stolt . . .«

Taletiden er udløbet, så jeg må komme igen i anden omgang.

Første næstformand (Enggaard):

Så længe forretningsordenen tillader det!

Ebba Strange (SF):

Jeg synes, det er meget godt, at VS har fremsat dette forslag igen i år. Vi kom jo et stykke vej i uddannelsesudvalget sidste vinter, og vi fik bl. a. en hel del materiale fra undervisningsministeriet, som undervisningsministeren også sagde i sit indlæg, en lang række spørgsmål fik vi besvaret, og der er også sket nogle ting på området, som undervisningsministeren pegede på har forbedret situationen for indvandrerbørnene. Alligevel er der langt igen. Jeg håber ikke, jeg har været alt for uopmærksom, da undervisningsministeren svarede; jeg vil i alt fald prøve at stille hende et spørgsmål, et spørgsmål, der er knyttet til punkt 2 i VS' forslag om, at i folkeskolens første klasser skal undervisningen af indvandrerbørn i vid udstrækning foregå på deres eget modersmål. Jeg synes, det kunne være interessant, hvis man forsøgs-mæssigt sagde: her har vi nogle børn, som er meget bundet i deres eget modersmål, og for

[Ebba Strange]

hvem dansk derfor står som et virkelig fremmed sprog. Nu prøver vi i de første 2-3 år at give dem den grundlæggende undervisning på deres eget modersmål. Det er jo det, nogle af forskningsrapporterne har været inde på skulle kunne give en bedre mulighed for på et senere tidspunkt at lære dansk og føre de begreber, man har lært på sit eget sprog, over på det danske sprog. Jeg ville selvfølgelig ikke foreslå det, hvis jeg troede, man svigtede nogle af børnene ved det, men det tror jeg ikke man gør. Jeg tror i hvert tilfælde, det var et forsøg værd, ikke fordi jeg tror, man skal indføre det overalt på én gang, men vi ved, at der er mange børn, der har svært ved at køre fra modtageklasser til ordinære klasser, og hele overførslen fra en modtageklasse til en almindelig klasse volder problemer nogle steder. Det var den ene ting, jeg havde lyst til at sige.

Det andet, jeg har lyst til at sige, er knyttet til punkt 4 i VSernes forslag: de fortsatte skoleuddannelser. Det er mit indtryk efter møder, jeg har deltaget i med indvandrere i vinterens løb, at vældig mange problemer opstår, når de unge mennesker er færdige med den grundlæggende skole og skal forsøge sig i en ungdomsuddannelse. Det er jo først og fremmest EFG-uddannelserne, de i givet fald forsøger sig i, og som en af dem sagde til mig, da jeg snakkede med hende: I snakker så meget om, hvor svært det er at få praktikpladser for piger, men I skulle vide, hvor svært det er at få praktikplads, når man er en indvandrepige. Det er klart, at problemerne bliver forstørret op, ikke bare for indvandrepiger; også for indvandrerdrengene er det kolossalt svært at få praktikpladser.

Jeg læste med interesse i den lille røde bog, som undervisningsministeren fortalte hun havde sendt til uddannelsesudvalget, om et forsøg, der var blevet gjort netop med de unge mennesker, hvor man havde prøvet at tilrettelægge en undervisning, der tog udgangspunkt i de problemer, der var de unge menneskers, og som er nogle andre end de danske unge menneskers, især hvis de er kommet hertil i en lidt sen alder og ikke har haft hele deres opvækst i Danmark, så jeg vil også godt slå et slag for, at man iværksætter nogle flere forsøg med unge i den gruppe, så de ikke helt automatisk bliver tabere i det danske samfund, når de bliver voksne.

Aase Olesen (RV):

Da mit partis ordfører, hr. Ole Vig Jensen, fortsat ikke kan være til stede her i salen, og da der er tale om en helt uændret genfremstilling, skal jeg ikke forlænge debatten meget, men henvise til den radikale ordførertale, der blev holdt i den lange indvandrerdebat den 20. november sidste år.

Det er jo af tekniske grunde, man er nødt til at genfremstille forslag for at få fortsat et udvalgsarbejde, og vi skal tilsige et positivt arbejde i udvalget med dette emne. Men jeg vil gerne understrege, hvad der også blev sagt fra radikal side sidste år, at vi betragter dette emne som overordentlig vigtigt og overordentlig vanskeligt.

Da der nu har været læst op af flotte programmer, vil jeg gerne tilføje til det, vi allerede har sagt om dette, at programmer alene gør det jo ikke. Det er nok så vigtigt at se på, hvad der er gjort, og vi har også noteret os de forskellige ting, som undervisningsministeren allerede har sat i værk, men vi må nok påpege, hvad alle vel også kan være enige om, at der er langt igen. En samlet indvandrerpolitik, som også vi ønsker, må bygge på en opfattelse af, at det danske samfund har både en opgave og en forpligtelse over for de familier fra andre lande, som ønsker at blive boende her i landet, men det er vel også vigtigt at slå fast, at en sådan indvandrerpolitik ikke skal udformes af os herinde alene, men i høj grad sammen med og af indvandrerne selv.

Jeg synes, der kan være anledning til her i dag at sige, når vi taler om uddannelsesproblemer, at især for de indvandrergrupper, som måske kulturelt adskiller sig mest fra os almindelige danskere, er det vigtigt at sige, at netop på det uddannelsesmæssige område er der tilfælde, hvor de er nødt til at give køb, og jeg tænker naturligvis her specielt på den holdning, der er til pigers og kvinders uddannelse. Jeg vil gerne sige, at hvis ikke man kan anerkende det synspunkt, som vi har her i landet, at tilbuddene om uddannelse skal være ens for de to køn, så kommer man ingen vegne.

Alfred Hansen (DR):

Forslaget er, som flere har været inde på det, en genfremstilling, og jeg tager det som udtryk for, at forslagsstillerne er meget posi-

[Alfred Hansen]

ti tv indstillet over for de indvandrere, som har søgt opholdstilladelse i Danmark, og som ønsker at fungere i det danske samfund. Det synes jeg at forslagsstillerne, fortjener ros for. Fra retsforbundets side var vi sidste gang, forslaget var til behandling, meget positivt indstillet over for forslaget, om end vi ikke kunne tilslutte os det i alle enkeltheder.

Det er klart, at det for de mennesker, der her er tale om, betyder en vældig forandring i hele deres levevis og deres leveform og deres livsbetingelser pludselig at skulle omstille sig til det danske samfund. Derfor må vi være villige til, også fra samfundets side, at ofre de økonomiske midler, der er nødvendige for at give dem en passende indkøringsperiode.

Det er på det kulturelle og på det sproglige område, der navnlig er barrierer, og derfor finder vi, at man i forslaget tager fat om nogle alvorlige problemer ved at lade indvandrerne få mulighed for både at stifte bekendtskab med det danske sprog og blive undervist i deres modersmål. Jeg vil dog tilføje, at det for retsforbundet er meget afgørende, at vi ikke får indvandrere til at leve i ghettoer for sig selv, men at de hurtigst muligt bliver integreret i det danske samfund. Det tror jeg både indvandrerne og danskerne vinder ved. Jeg tror, vi har noget at give hinanden i kulturel og i sproglig henseende og på mange andre områder.

En positiv indstilling til forslaget er retsforbundets bud, men vi synes nok, at der er for megen tvang og for megen pligt. Jeg vil gerne tilslutte mig de synspunkter på det område, venstres ordfører gav udtryk for, nemlig at det i stor udstrækning må lægges op til kommunerne selv at træffe de nødvendige foranstaltninger. Det er jo vidt forskellige problemer, alt efter hvilke kommuner indvandrerne bliver omplantede til. Der er kommuner, som har en meget stor del af de indvandrere, der overhovedet er her i landet, specielt i Københavnsområdet. Derfor mener vi, at det må være ude i kommunerne, hvor man har de problemer tæt inde på livet, man også skal løse disse problemer. Noget andet er, at vi fra folketingets side må stille os positive over for, at vi ikke lægger nogen hindringer i vejen i den lovgivning, som eksisterer.

Tyroll (VS):

Jeg skal takke for en stort set positiv modtagelse. Det havde vi selvfølgelig også forventet efter den udvalgsbehandling og efter den beretning, der blev afgivet i sidste samling. Vi glæder os til at komme videre i udvalgsarbejdet for at sikre, at der sker nogle yderligere forbedringer. Vi har bemærket, at der er sket nogle ting undervejs, men vi mener, ligesom SFs og de radikales ordfører gav udtryk for det, at der ikke er sket nok endnu i denne sag, og derfor må vi se at komme videre med drøftelsen af, hvad der egentlig kan gøres.

Alle på nær fremskridtpartiet har jo udtrykt sig forholdsvis positivt over for dette forslag. Det undrer mig ikke, at fremskridtpartiet og hr. Knud Lind er ude af stand til at fatte, hvad det er for nogle problemer, indvandrerbørn og indvandrere generelt står i. De er ude af stand til at fatte, at der er tale om en lang række enkeltindivider, som har ét liv, de helst skulle have noget godt ud af. Derfor er det nødvendigt med nogle foranstaltninger, for at de får tilsvarende muligheder for at begå sig i dette samfund, som danske børn og danskere i almindelighed har. Det er det åbenbart svært for fremskridtpartiet at forstå. Man har haft travlt med at hente alle mulige citater, som skulle være så negative som muligt over for indvandrernes problemer, og har så stået og læst dem op her. Det kan ikke overraske nogen.

Det er netop den racisme, der kommer til udtryk fra fremskridtpartiets side, det er nødvendigt at foretage nogle aktiviteter over for og forsøge at tilbagevise. Vi regner ikke med, at vi med de forslag, vi har lagt frem, kan fjerne den diskriminering, den klasseundertrykkelse osv., som eksisterer i samfundet, men vi mener, at vi kan give indvandrerne nogle bedre muligheder for at virke og gøre sig gældende i dette samfund på trods af de vanskeligheder, de bliver udsat for.

Når det er sagt, mener jeg også, det må siges, at med de foranstaltninger, der er for øjeblikket, er der ikke tale om en garanti for, at man ikke blot uddanner indvandrerbørnene til at overtage det arbejde, deres forældre hidtil har haft, så at de i høj grad vil blive indlagt til at overtage det dårligste arbejde, det mest beskidte, det mest usunde arbejde og det dårligst betalte arbejde, eller at de vil blive indlagt til at stille sig bagest i arbejdsløshedskøen med de problemer, som melder

[Tyroll]

sig, og som viser sig i rekrutteringen af indvandrere til forskellige videregående uddannelser. Vi mener, at der faktisk har vist sig at være en lang række problemer her, som må tages alvorligt.

Noget af det, som er det centrale, og hvor jeg kan mærke, at der ikke er sket den store udvikling, er hele spørgsmålet om, hvordan modersmålsundervisningen er integreret i de tilbud, indvandrerne modtager. Som det ser ud for øjeblikket, må man sige, at der er tale om, at indvandrerne undervises i modtagelsesklasser i et hårdnakket forsøg på at få banket noget dansk ind i knolden på dem, og det skal helst ske med de færrest mulige ressourcer. Der er stadig væk tale om stor aldersspredning i modtageklasserne, og der er i høj grad tale om, at de samles på tværs af nationaliteter, sprog og alfabet, og at man forsøger efter 1-2 år at udsluse indvandrerbørnene til danske klasser for derigennem at få dem integreret i det danske skolesystem.

Der er ikke noget ondt i at integrere dem i det danske skolesystem; det er også målsætningen for vores vedkommende. Men resultatet af disse ting er, at eleverne med den baggrund, de har fået, ikke har mulighed for at følge undervisningen på lige fod med de danske børn. De har ikke fået mulighed for at udvikle deres sprog eller deres faglige kundskaber tilstrækkeligt til at kunne gøre det. Der bliver derfor mere tale om en fysisk integration og højst sandsynligt en psykisk isolation.

Skolemyndighedernes formål med undervisningen er stort set at gøre indvandrerbørnene til danskere. Derfor går de i modtageklasserne nogle timer om ugen og i danske klasser andre timer, og lige for at få hæftet lidt af deres eget på er der nogle tilbud om modersmålsundervisning uden for den almindelige skoleundervisning, hvis der altså er ressourcer tilbage hos indvandrerbørnene eller andre til at klare en sådan ekstra undervisning.

Man må også sige, at selve målsætningen skyder forbi målet. I stedet for at gøre indvandrerbørn til danskere bliver resultatet enorme problemer for lærere, forældre og især for eleverne og deres fremtidige muligheder. Den manglende udvikling af såvel de sproglige som de faglige egenskaber gør børnene såkaldt dobbelthalvsprogede, hvad hr. Knud Lind var inde på, men hvor han åbenbart

ikke rigtig forstod problemerne. Det vil sige, at de ikke kan tale eller bruge hverken deres eget sprog eller det danske sprog. De når ikke at blive tilstrækkelig fortrolige med begrebernes forskellighed, det forskellige indhold samt sproglige nuancer, og de må forlade skolen tidligt uden at have lært noget af betydning. Der ses så godt som ingen indvandrerbørn på gymnasieskolerne og HF-kurserne eller ved de højere uddannelser. Det er den klare konsekvens.

Vi mener godt, man kunne være gået i andre retninger, og jeg tolkede ikke det, vi fik at vide af ministeren og af den socialdemokratiske ordfører, i retning af, at man ville gå andre veje. Jeg hørte, at det stort set drejede sig om vedligeholdelse af den nuværende tilstand.

Jeg kunne også konstatere i redegørelsen, som ministeren omtalte, og som er blevet tilstillet udvalget, at det længste, man kan komme, er, at man i betænkningen siger, at »ud fra en rent lingvistisk betragtning kan det ikke afvises, at der kan været meget, der taler for nationale klasser eller lignende. Fordelingen ligger i, at man starter med modersmålet – først når begrebsapparatet er udviklet, sættes der ind med værtslandets sprog, der efterhånden bliver det almindelige undervisningssprog.« Man erkender altså her på side 109 i redegørelsen klart, at det faktisk vil være en god måde at gøre det på, men man tager det ellers ikke op i denne redegørelse. Man fastholder, at det er en organisationsform, der vil være forbundet med store praktiske vanskeligheder, og man afviser stort set at foretage ændringer på dette område.

Det, vi forestiller os, er, at man i højere grad forsøger at bryde om på den nuværende form, man har i modtageklasserne, at man i højere grad integrerer modersmålsundervisningen og lægger vægt på den i modtageklasserne.

Jeg har i mellemtiden bemærket ved læsning af Danske Kommuner, nr. 21, fra den 14. oktober 1981, at man har prøvet med den slags aktiviteter i Albertslund. Man har her en mere klar og præcis målsætning, som jeg synes er fin, nemlig at give børnene en aktiv tilspørgelse og at opnå en høj grad af integration, hvor man giver børnene en reel mulighed for at komme videre i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Det er skole-

[Tyroll]

konsulenten for indvandrerbørn i Albertslund kommune, Berit Asbjerg, der fortæller om denne målsætning, og hvordan man har søgt at realisere den.

Man har oven i købet forsøgt at bryde om på de tidligere former, hvor man har samlet børnene i modtageklasserne på tværs af nationalitet. Man har forsøgt i højere grad at samle de enkelte nationaliteter for at undgå en række af de gener, der har været hos børnene, frustration og aggressivitet. Man har altså i stedet delt dem op efter nationalitet, og man har fået ret så gode resultater af at starte med at give dem undervisning i deres eget sprog og i højere grad integrere det i aktiviteterne. Jeg synes, det i høj grad var noget, man skulle se på og i højere grad få med ind i aktiviteterne.

Vi synes også, det er vigtigt, at man får en forholdsvis hurtig integration i de almindelige klasser. Vi mener også, det er nødvendigt at få langt flere ressourcer sat af til uddannelse af tosprogede lærere og at stille dem til rådighed i forbindelse med eventuelt sammenholdte klasser og i forbindelse med integration af de enkelte indvandrerbørn i danske klasser, således at de har mulighed for at få støtte og hjælp fra tosprogede lærere. Hvis man får gode, effektive resultater af disse ting meget tidligt i indvandrerbørnenes skolegang, mener vi også, at behovet for bistand og assistance fra tosprogede lærere vil aftage igennem skolegangen, så det måske ikke bliver det helt store problem. Vi synes i hvert fald, at der er brug for, at der bliver afsat nogle flere ressourcer hertil.

Jeg synes, der er en lang række spørgsmål, der må ses på i udvalget. Et af de spørgsmål, vi gerne vil have taget op, er spørgsmålet om retningslinjerne for den undervisning, indvandrere modtager i henhold til hjemlandets bestemmelser. Vi har bl. a. set, at der er opstået problemer, fordi man ikke kan undervise kurdiske indvandrere i kurdisk, idet det er et ømtåligt emne på grund af de udenrigspolitiske forhold osv. Her mener vi, at der ligger nogle problemer, man er nødt til at tage fat på, og man bør sætte spørgsmålstegn ved, om ikke det i højere grad er efter beslutninger her i landet i samarbejde med indvandrernes organisationer, man skal tilrettelægge den undervisning, der skal finde sted.

Jeg skal ellers ikke gå nærmere ind på tingene – jeg har heller ikke mere tid – men regner selvfølgelig med, at vi får et godt udvalgsarbejde om disse forslag og får gennemdiskuteret nogle af problemerne.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Der er stillet nogle enkelte spørgsmål til mig, som jeg godt vil besvare, og derudover vil jeg komme med lidt bemærkninger eller kommentarer, eller hvad man nu vil kalde det.

Hr. Bundgaard Nielsen talte om integration af indvandrerne, men sagde, at det skal ske på deres egne vilkår. Det er i og for sig smukke ord, som vel ingen umiddelbart kan have indvendinger imod, men de er næppe realisable. Hvis vi nu tager det problem, fru Aase Olesen var inde på i den forbindelse, nemlig når pigerne når en vis alder: kan vi i et dansk samfund acceptere integration på indvandrernes egne vilkår, når det drejer sig om at unddrage pigerne skolegang og undervisning fra, hvad er det, 11–12 års alderen? Omvendt sagde fru Aase Olesen, at der er visse punkter, indvandrerne må give køb på, og der blev netop peget på spørgsmålet om pigerne. Man skal gøre sig klart, at hvis man forlanger det, så griber man dybt ind i et kulturelt mønster.

Jeg tror, jeg før har brugt udtrykket om denne problemstilling, at det er cirkelens kvadratur, vi skal løse. Jeg kan ikke se løsninger på det. Uanset hvad vi gør, griber vi galt. Jeg er nok mest tilbøjelig til at reagere som fru Aase Olesen, men samtidig dybt bekymret ved at gøre det.

Fru Karen Højte Jensen talte om integration, men sagde, at indvandrerne skal bevare deres muligheder for at vende tilbage til hjemlandet. Det var ønskværdigt, hvis vi kunne opfylde en sådan målsætning, men er det ikke ønsketænkning, at vi kan gøre det problemfrit at skifte land og kultur? Mon vi ikke i virkeligheden gør både indvandrerne og os selv en tjeneste ved at erkende åbent, at det ikke er omkostningsfrit at skifte land, skifte kultur, skifte sprog, at det koster noget, og så sætte vores kræfter ind på at gøre omkostningerne så minimale som overhovedet muligt? Jeg synes, at alle de erfaringer, man gør, viser, at det koster noget.

[Undervisningsministeren]

Det sidste og bedste indtryk, jeg fik af det, var det fremragende interview, der blev bragt i TV med en, så vidt jeg erindrer, ung tyrkisk pige fra Århus, som havde klaret sig godt, som, så vidt jeg forstod af interviewet, havde mulighed for at gå vores uddannelsessystem igennem, som talte et fremragende dansk, og som, så vidt jeg kunne vurdere af interviewet, virkelig havde klaret sig godt. Hun gav udtryk for, hvad det kostede med hensyn til hendes forhold til det danske samfund, og ikke mindst, hvad det kostede hende i forhold til hendes tyrkiske baggrund, og hun havde svært ved at finde ud af, hvor hendes egen identitet overhovedet var henne, hvem hun overhovedet selv var.

Det er for mig en illustration af, at vi ikke skal foregøgle os, at dette kan gøres problemfrit. Jeg tror, at vi gør indvandrerne en bjørnetjeneste ved at lægge op til, at det er kun, fordi vi ikke har gjort tingene godt nok, og at vi kan gøre det problemfrit. Jeg tror, at vi som udgangspunkt skal have, at det er en af de vanskeligste processer, mennesker kan komme ud for, og så skal vi i øvrigt erkende, at vi heller ikke har gjort det godt nok, at vi kan gøre mere, og at vi bør gøre mere. Men udgangspunktet må være en erkendelse af, hvad det er for et overordentlig vanskeligt problem, indvandrerne og ikke mindst de unge indvandrere står i.

Hr. Knud Lind ville løse dobbeltsprogsproblemet ved at satse på dansk. Jeg oplevede det, som om hr. Knud Lind måske ikke rigtig gjorde sig klart, hvad det er for nogle problemer, der ligger her. En detalje: formentlig de fleste mødre – jeg tør ikke sige det, men i hvert fald mange af mødrene – til disse børn og unge taler kun hjemlandets sprog. Hvis vi satser ekstremt på dansk og ikke giver muligheder for hjemsproget, så bliver de en kommunikationsmulighed fattigere, og det, der måske er det vigtigste af alt, nemlig deres hjemlige basis, bliver indskrænket.

At hr. Knud Lind understregede vigtigheden af dansk med et engelsk citat, betragter jeg mere som en kuriositet.

Fru Ebba Strange spurgte om nationalklasser, og det var hr. Tyroll også inde på i sit indlæg. Vi har før drøftet spørgsmålet om undervisning i nationalklasser. Jeg deler ikke troen på, at det er lykkelig at løse problemerne ved nationalklasseundervisning. Dertil

kommer en lang række andre problemer, som ikke blot økonomisk, men rent praktisk er meget vanskelige, såsom at skaffe lærere i alle de mange sprog og dialekter, det drejer sig om, ude i de mange kommuner, som har indvandrere. Lad det ligge.

Jeg er altså ikke sikker på, at det er så lykkeligt med disse nationalklasser. Men jeg har før givet udtryk for, og jeg vil gerne gentage det, at jeg stiller mig åben over for forsøg med nationale klasser på én betingelse, nemlig at forældrene ønsker det.

Nu talte hr. Tyroll om et forsøg i Albertslund, og jeg sidder med en fornemmelse af, at det er det forsøg, jeg også tænker på, nemlig det forsøg, der aldrig blev til noget, fordi forældrene ikke ønskede det. Det er for mig en meget vigtig faktor, at vi ikke skal lave dette mod forældrenes vilje. Hvis der i en kommune er forældre, der ønsker det, så synes jeg, vi skal være åbne over for at lave forsøg på dette område, men det må være helt afgørende, at forældrene er enige i det.

Fru Aase Olesen sagde noget om, at meget er sket, men meget står igen, og jeg kan for så vidt være enig i begge udsagn. Det blev også sagt, at i udformningen af indvandrerpolitikken generelt – som altså ikke er til debat i dag, det er kun uddannelsesaktiviteterne – skal indvandrerne inddrages. Det er jeg ganske enig i. Jeg vil her kort henvise til de initiativer, indenrigsministeren allerede er i fuld gang med, med henblik på at inddrage indvandrerne både i overvejelserne og i beslutningsprocessen omkring udformningen af indvandrerpolitikken.

Hr. Tyroll havde en række bemærkninger om, at nok var der sket noget, men der var ikke sket nok. Det kan jeg ikke være uenig i. Jeg tror ikke, at vi sådan på en studs bliver færdig med disse problemer. Det, jeg synes er positivt, er, at vi har fået en debat, og at vi har haft det ved adskillige lejligheder, ikke alene specielt om uddannelserne, men også generelt om indvandrerpolitikken, i folketinget. Det synes jeg er en vigtig ting, og der bør stadig ske fremskridt. Jeg tror ikke, at hr. Tyroll og jeg er helt enige om, på hvilke punkter de skal ske. Jeg tror, at vi langt hen ad vejen er enige. Vi er nok uenige på visse punkter, men det er vigtigt, at vi har debatten, og at vi hele tiden justerer i forhold til de erfaringer, vi gør. Jeg tror, at ingen af os har en patentløsning på disse problemer, og

[Undervisningsministeren]

derfor er det vigtigt at lære af de erfaringer, vi får.

Kun lige den enkelte bemærkning, at når det bliver sagt, at der ingen indvandrerbørn er i gymnasier og HF, så er det ikke korrekt. Der har været få. Det hænger nok sammen med, at det kræver et relativt langt skoleforløb i Danmark, før man kan klare det sprogligt. Det er der vel ikke noget mærkværdigt i. Det, vi noterer os, er en stigende tendens til, at de unge indvandrere går videre, også i de overliggende uddannelser. Jeg synes, det er en overordentlig positiv ting, og jeg ser den gerne forstærket.

Knud Lind (FP):

Hr. Tyroll beskyldte fremskridtspartiet for racisme ud fra de citater, jeg her i dag er kommet med, uden at formanden i øvrigt greb ind. Jeg vil godt spørge hr. Tyroll, om han mener, at de citater, jeg her lægger hos formanden, og som jeg har hentet fra Læsepædagogen og fra socialstyrelsens rapport om indvandrerbørn og daginstitutioner og fra undervisningsministeriets redegørelse om fremmedsprogede elever i folkeskolen, er udtryk for racisme. Hvis hr. Tyroll mener det, bør han rette henvendelse til rette vedkommende og ikke til undertegnede. Er de ord, jeg har citeret fra indvandrernes egen rapport, racisme? Er det, indvandrerkontorets leder i Ishøj, fru Edith Tabassum, udtaler i Danske Kommuner, nr. 18, 1981, racisme? Jeg spørger blot. Jeg vil til ministeren sige det samme, som jeg her har sagt til hr. Tyroll: de ting, jeg er kommet med, er rene og skære citater. Det er ikke fremskridtspolitik som sådan, det er rene citater – og så skal man ikke komme med den slags.

Det har glædet mig at se, at man ifølge socialdemokratiets nye program – det er lidt sent, men det kan være, man går i valgtanker, så man først har villet fyre det af på nuværende tidspunkt; det havde været mere reelt, om man var fremkommet med det på et lidt tidligere tidspunkt inden debatten i dag – skal have udenlandske lærere efter behov. Jeg vil da godt spørge ministeren her til slut for så vidt angår det af VS fremsatte beslutningsforslag, om ministeren har dannet sig noget skøn over, hvad det vil koste skatteyderne.

Ebba Strange (SF):

Jeg kan desværre ikke give undervisningsministeren løsningen, når hun gerne vil have løst cirkelns kvadratur. Jeg er ked af det, jeg synes også, det er svært.

Det, der kalder mig på talerstolen igen, er de bemærkninger, der er kommet om indvandrernes egne vilkår og forældreønsker og den slags ting.

Undervisningsministeren sagde, at stillingen til oprettelse af nationale klasser skal være i overensstemmelse med forældreønskerne. På den anden side har vi hørt fru Aase Olesen sige, at når det drejer sig om at få pigerne integreret i det danske samfund, så skal vi gå imod forældreønskerne. Dér sad jeg og filosoferede over: hvad er egentlig indvandrernes egne vilkår? Det med, at vi skal handle på deres vilkår, hvad betyder det egentlig? Jeg kan ikke svare på det, men jeg kan give et bud, og det skal indgå i debatten.

Vi bør på et meget tidligt tidspunkt – det vil efter min vurdering ligesom efter VS'ernes, som har det med i deres beslutningsforslag, sige allerede i førskolealderen, altså i den periode, hvor børn kan modtages i daginstitutioner, i børnehaver eller i vuggestuer – og senest, når børnene kommer i skole, virkelig sætte ind på en forældrevejledning, en kontakt til forældrene, ansætte særlige folk både i de klasser, hvor børnene skal undervises, og som konsulenter i de dele af kommunerne, hvor vi ved at indvandrere bor, sådan at de ting, det danske samfund tilbyder børnene, kan forstås af forældrene til børnene, sådan at der ikke bliver den kolossale kulturkløft mellem de unge mennesker, der føler sig tiltrukket af de danske tilbud, og deres forældre. Jeg tror, at vi har brugt pengene godt, hvis vi bruger dem til konsulentbistand sat ind på et tidligt tidspunkt, mens børnene endnu er små, sat ind i de områder af kommunerne, hvor vi ved at de mange indvandrere bor, sat ind helt opsøgende, altså ved besøg i hjemmene, ved at komme der, ved at snakke med dem. Man skal nemlig ind og snakke med mændene i hjemmene, og det skal man gøre, længe inden man får lov at snakke med konerne. Så kan man få lov at snakke med konerne og måske få dem samlet til nogle forældreaftener, til nogle kvindeaftener, få dem til at lukke sig lidt op over for de problemer, der er. Der er problemer, og vi

[Ebba Strange]

skal ikke tro, at vi kan løse dem, men vi kan arbejde med dem, vi kan se dem i øjnene og måske også få de mennesker til at se dem i øjnene, som lever midt i dem.

Tyroll (VS):

Jeg synes, at det spørgsmål, det er afgørende at få endevendt under udvalgsbehandlingen, er det spørgsmål, vi alle sammen – næsten alle sammen – er indstillet på at løse, nemlig hvordan vi undgår, at der er en lang række indvandrere, som er dobbelthalvsprogede. Jeg finder ikke, at de ting, der ligger i denne redegørelse, er betryggende med hensyn til at løse det problem. Det, jeg har set man lægger frem, er, at man fraråder, at modersmålsundervisning indlægges i skemaet, fordi det vil gå ud over anden undervisning. Man fraråder, at timetallet sættes op, da eleverne i forvejen kan have svært ved at klare de problemer, de står over for. Man fraråder, at man gør denne modersmålsundervisning obligatorisk. Det, der står tilbage, er, at kvaliteten må forbedres. Jeg ved ikke, om det er det, ministeren lander på efter den indstilling, der er fremskomet, og som der nu skal tages stilling til.

Jeg finder ikke, at dette er nok. Jeg finder ikke, at det er en løsning af problemerne. Derfor synes jeg, det er vigtigt at gå ind i en diskussion om, hvorvidt der ikke er andre modeller og andre organisationsformer, det er væsentligere at tage fat på for at få løst disse problemer, altså i højere grad efter vores opfattelse få integreret modersmålsundervisningen tidligt og til støtte for den danskundervisning, som skal finde sted, når det drejer sig om begrebsudvikling, forståelse af nuancer i sprogene osv., som jeg har været inde på. Jeg synes, det er meget væsentligt, at det bliver diskuteret grundigt i udvalget.

Der er selvfølgelig også en række andre punkter i redegørelsen, det er væsentligt at tage op og diskutere, herunder hvordan uddannelsen af modersmåls lærerne sker, for jeg føler, at der i dag er nogle problemer med hensyn til kvalifikationer hos disse lærere. Alle disse problemer mener jeg vi må tage op under udvalgsbehandlingen.

Jeg vil lige til sidst sige til hr. Knud Lind, at det ikke er nogen af dem, hr. Knud Lind har citeret her, jeg anklager for racisme. Men den udvælgelse af citaterne, hr. Knud Lind

står for, viser en, ja, jeg vil faktisk sige uhelderlighed, for der er tale om langt større nuancer hos disse mennesker i deres analyser af problemerne. Hr. Knud Lind er kun interesseret i én del af de udsagn, nemlig den, der viser problemerne, ikke den del, hvor man beskæftiger sig med, hvordan problemerne skal løses. Hr. Knud Lind er kun indstillet på at give et negativt billede, at fremstille det som helt fjollet, at man beskæftiger sig med de rent faktiske problemer, der er for indvanderne. Det falder meget godt i tråd med den politik, fremskridtspartiet i almindelighed og en række enkeltmedlemmer af fremskridtspartiet har udvist i den offentlige debat, hvor der har været adskillige racistiske indslag. Det er dem, jeg henviser til, og ingen af de forskellige personer, som er blevet udsat for hr. Knud Linds citeren.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Vi har intet imod udlændinge, men venstresocialisternes beslutningsforslag vil betyde ret store udgifter i en tid, hvor vi alle skal spare. Vi har principielt ikke noget imod, at man opretter specielle udenlandske børnehaver med fremmedsprog som hovedsprog. Hvis man vil oprette en børnehave, hvor man kun taler esperanto, så for os gerne, når blot man betaler på lige fod med andre. Men vi siger blankt nej til VS' forslag, som tydeligt bærer præg af den forestående kommunale valgkamp. Selv om jeg godt ved, at man tidligere har fremsat forslaget, så er fremsættelsestidspunktet jo belejligt i anden omgang. Så blæser man på, hvad det koster, blæser på landbrugskrise, valutagæld og stigende skatter. Beslutningsforslaget fremmer ikke integrationen i det danske samfund, men det stik modsatte.

I øvrigt vil jeg sige til ministeren, at regeringen ikke ligefrem har levet op til det med modersmålet. Det første sted, man burde have gjort det, er i den valgbrochure, hvor man oplyser om de muligheder, indvanderne har for at få valgret. Den er såmænd på pæredansk, og den er skrevet i et sprog, så man siger til sig selv, at de egentlig talt har vanskelighed ved, selv om de måske kunne en lille smule dansk, at fornemme den. Der kunne man have begyndt. Man har de store

[Knud Lind]

løfter i sit nye program, men når det kommer til det eksakte, kniber det lidt.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Når den pågældende brochure er skrevet på dansk, så hænger det sammen med, at man må gå ud fra, at når de folk har stemmeret, så har de også så megen viden og formåen, at de er i stand til at læse dansk. Det har været overvejet og drøftet, og det er besluttet, at den brochure skal være på dansk.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg vil gerne gøre ministeren opmærksom på, at kravet for at få lov til at stemme er 3 års ophold her i Danmark med bopæl i en kommune, intet om det danske sprog. Derfor må det blankt tilbagevises.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Enggaard):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 12. november 1981, kl. 9.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.12
